

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

Aprobował

Zatwierdził

.....

.....

**Program działań na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia
skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej**

**INWESTYCJE W KWALIFIKACJE
DEFICYTOWE NA RYNKU PRACY
IKD**

**Zasady przyznawania środków Funduszu Pracy
stanowiących rezerwę Ministra Pracy i Polityki Społecznej**

Warszawa, maj 2007 r.

Spis treści

1. Cele Programu IKD
2. Adresaci Programu IKD
3. Zakres działań finansowanych z rezerwy *Funduszu Pracy* w ramach Programu IKD
4. Procedura ubiegania się o środki rezerwy *Funduszu Pracy* na realizację projektów i wymagane dokumenty
5. Sprawozdawczość
6. Załączniki:
 1. Dostępna alokacja środków *Funduszu Pracy* stanowiących 10% rezerwę Ministra Pracy i Polityki Społecznej, w podziale na województwa
 2. Wzór wniosku o przyznanie środków z rezerwy *Funduszu Pracy* na realizację Programu IKD
 3. Wzór sprawozdania z wykorzystania środków z rezerwy *Funduszu Pracy* na realizację Programu IKD
 4. Ranking zawodów deficytowych

1. Cele programu IKD

Program *Inwestycje w kwalifikacje deficytowe na rynku pracy* ma na celu przygotowanie osób z grup defaworyzowanych na rynku pracy do podjęcia i utrzymania zatrudnienia w zawodach poszukiwanych na lokalnych rynkach pracy.

Niedopasowanie kwalifikacji do wymogów krajowego, regionalnego czy lokalnego rynku pracy przekłada się bezpośrednio na wysokość stopy bezrobocia. Stopa bezrobocia rejestrowanego w Polsce wyniosła w kwietniu 2007 r. 13,7% , a liczba bezrobotnych wyniosła prawie 2 miliony 106 tys. osób. Niedopasowanie struktury zawodowej bezrobotnych do potrzeb pracodawców powoduje, iż zwiększające się tempo rozwoju gospodarki oraz rosnąca liczba ofert pracy są jeszcze niewystarczające by wchłonąć większą część rejestrowanego bezrobocia.

Jednak wielu pracodawców, pomimo występującego bezrobocia, ma problemy ze znalezieniem pracowników. Obok wzrostu liczby ofert pracy, coraz częstszą sytuacją jest pozostawianie nieobsadzonych stanowisk. Powodów jest wiele, począwszy od migracji osób bardziej zaradnych i wykwalifikowanych, poprzez bierność dużych grup uprawnionych do świadczeń rentowych i emerytalnych, a skończywszy na trudnościach z trwałym zatrudnieniem bezrobotnych. Ponadto aż 60% polskich bezrobotnych to osoby długotrwale bezrobotne, które trudno przeszkolić, zmotywować do podjęcia pracy. Wiąże się to także z tym, że znaczna część bezrobotnych nie posiada żadnych kwalifikacji, a z drugiej strony znaczne jest zaangażowanie bezrobotnych w pracę w szarej strefie.

Analiza zawodów tzw. deficytowych i nadwyżkowych, identyfikowanych na podstawie ofert pracy zgłaszanych do urzędów pracy w zestawieniu z liczbą bezrobotnych w określonych zawodach, pozwala na dokonanie bilansu potrzeb kwalifikacyjnych na rynku pracy. W skali kraju największe zapotrzebowanie ze strony pracodawców notuje się na pracowników wykonujących tzw. prace proste, wymagające co najwyżej przyuczenia – co daje szansę na szybkie zatrudnienie uczestnikom kursów, którzy z natury rzeczy nie otrzymają w trakcie takiego szkolenia pełnego wykształcenia zawodowego. Zjawisko deficytu obserwuje się w zawodach budowlanych (zwłaszcza robót wykończeniowych) i związanych z tą branżą, takich jak np. zbrojarz, spawacz, brukarz, robotnik drogowy, operator koparek i zwałowarek, cieśla (organizacje pracodawców szacują obecnie deficyt pracowników wykwalifikowanych w zawodach budowlanych na ok. 150 tys. osób). Są oferty dla pracowników biurowych, a także wykonujących zawody usługowe, np. kierowców, pracowników ochrony, kasjerów, telemarketerów.

Biorąc pod uwagę coraz ostrzej rysujące się zjawisko niedoborów kadr kwalifikowanych na rynku pracy i jednocześnie poważne problemy z uzyskaniem lub utrzymaniem zatrudnienia przez osoby bezrobotne z tzw. grup trudnych, Pani Anna Kalata, Minister Pracy i Polityki Społecznej podjęła decyzję o przeznaczeniu środków rezerwy *Funduszu Pracy* w wysokości 120 mln zł na realizację Programu *Inwestycje w kwalifikacje deficytowe na rynku pracy – IKD*¹. Środki te posłużą realizacji projektów aktywizacji zawodowej przygotowanych przez powiatowe urzędy pracy i zgłoszonych przez samorządy powiatów.

Zamierzeniem Programu IKD jest:

- **aktywizacja osób znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy,**
- **pomoc pracodawcom w pozyskaniu pracowników o pożądanym kwalifikacjach.**

Zogniskowanie działań programu wokół szkoleń z obszaru zawodów tzw. deficytowych na rynku pracy powinno zaowocować wysoką efektywnością realizowanych projektów, mierzoną podjęciem przez uczestników zatrudnienia lub działalności gospodarczej.

Podstawę prawną dla wszystkich działań podejmowanych w ramach Programu IKD stanowią regulacje przewidziane w ustawie *o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy* (Dz. U. Nr 99, poz. 1001 z późn. zm.).

2. Adresaci Programu IKD

Uczestnikami projektów aktywizacji zawodowej realizowanych w ramach programu IKD będą osoby mające znaczne trudności ze znalezieniem pracy (określone w art. 49 ustawy *o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy*):

- do 25 roku życia;
- długotrwale;
- powyżej 50 roku życia;
- bez kwalifikacji zawodowych;
- samotnie wychowujący co najmniej jedno dziecko do 7 roku życia;

¹ Minister właściwy ds. pracy decyduje o przeznaczeniu rezerwy środków *Funduszu Pracy*, w wysokości 10% kwoty środków określonych w planie Funduszu Pracy na finansowanie zadań określonych w ustawie *o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy*, zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 28 września 2004 r. *w sprawie algorytmu ustalania kwot środków Funduszu Pracy na finansowanie zadań w województwie* (Dz. U. Nr 224, poz. 2273 z późn. zm.).

- niepełnosprawne.

Dodatkowa – dzięki środkom rezerwy *Funduszu Pracy* - pomoc skierowana do osób bezrobotnych ma na celu obniżenie wskaźnika bezrobocia, który w Polsce w dalszym ciągu pozostaje najwyższy w Europie. Bezrobotni z grupy osób defaworyzowanych na rynku pracy stanowią prawie 20% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych, tworząc grupę ponad 400 tysięcy klientów urzędów pracy. Tej grupie najtrudniej uzyskać pracę. Poważnym wyzwaniem pozostaje 60% udział bezrobotnych długotrwale wśród ogółu osób bezrobotnych oraz w dalszym ciągu 27-cio procentowa stopa bezrobocia wśród młodzieży, ponad dwukrotnie wyższa niż przeciętna – 12,2% (według danych za IV kwartał 2006 roku). Dla osób bezrobotnych pozostających w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy uczestnictwo w programach aktywizacji, pozwalających na zdobycie lub uaktualnienie kwalifikacji, niejednokrotnie warunkuje możliwość uzyskania pracy. Pomaga także przełamać niekorzystne postawy i w konsekwencji zapobiega marginalizacji. Jednocześnie należy zauważyć, że uczestnictwo tych grup w działaniach aktywizujących proponowanych przez urzędy pracy - z wyjątkiem osób młodych - jest bardzo niskie. W 2006 roku urzędy pracy przeszkoliły ponad 140 tys. osób, co oznacza, że z tej formy aktywizacji skorzystało 5,3% bezrobotnych, ale tylko 3,7% osób długotrwale bezrobotnych, 2,8% osób z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej, 3,1% osób w wieku powyżej 45 roku życia. W programach przygotowania zawodowego w miejscu pracy brało udział niecałe 60 tys. osób i stanowi to zaledwie 2% uprawnionych (w tym tylko 1,2 % osób powyżej 50 roku życia). Z kolei barierą dla podjęcia pracy przez osoby młode jest często niedostatek umiejętności specjalistycznych wyniesiony ze szkoły i brak doświadczenia praktycznego. Stąd, jedyną dla nich szansą na zwiększenie atrakcyjności rynkowej, jest także udział w programach aktywizacji (25% młodych bezrobotnych uczestniczyło w stażach).

3. Zakres działań finansowanych z rezerwy *Funduszu Pracy*

Zakres usług i instrumentów rynku pracy, które będą wykorzystane w projektach realizowanych w ramach Programu IKD ukierunkowany będzie przede wszystkim na pomoc w uzyskaniu lub podniesieniu kwalifikacji zawodowych prowadzących do zatrudnienia. Ponieważ w Polsce wskaźnik inwestycji w kwalifikacje dorosłych jest bardzo niski (5% dorosłych uczestników szkoleń wobec planowanych 12,5% średnio dla krajów UE w 2010 roku), pożądane jest podjęcie bardziej zdecydowanych kroków w celu poprawy tej sytuacji. Ponadto ze statystyk wynika, że średnio tylko 10% środków *Funduszu Pracy* przezna-

czanych na aktywizację bezrobotnych, będących w dyspozycji starostów, wykorzystywanych jest na szkolenia. Propozycja wykorzystania rezerwy *Funduszu Pracy* przede wszystkim na projekty szkoleniowe wychodzi naprzeciw postulatowi zwiększenia nakładów na edukację i udziału dorosłych w kształceniu przez całe życie, zgłaszanym przez ekspertów polskich i międzynarodowych i przyczyni się do sprawniejszej realizacji przez Polskę zaleceń zrewidowanej Strategii Lizbońskiej.

Środki z rezerwy *Funduszu Pracy* w ramach Programu IKD są przeznaczone na projekty obejmujące następujące formy aktywizacji:

- szkolenia zawodowe i ogólne, w tym z zakresu umiejętności poszukiwania pracy,
- szkolenia a po nich programy stażu lub przygotowania zawodowego w miejscu pracy,
- przyznanie środków na podjęcie działalności gospodarczej lub założenie spółdzielni socjalnej, albo na utworzenie miejsca pracy, połączone ze szkoleniem bezrobotnych.

Programy szkoleń w zgłaszanych projektach mogą obejmować zarówno kształtowanie umiejętności zawodowych, jak i ogólnych, niespecyficznych dla zawodu, ale ułatwiających uzyskanie zatrudnienia, np. umiejętności komputerowe, umiejętności prowadzenia własnego biznesu, podstawy języka obcego, umiejętności poszukiwania pracy, itp.

Ponadto urzędy pracy mogą wykorzystać środki z rezerwy *Funduszu Pracy* na projekty oferujące inne formy wsparcia inwestowania w kwalifikacje przez osoby bezrobotne zarejestrowane w urzędach pracy, a mianowicie na projekty obejmujące następujące działania:

- sfinansowanie kosztów egzaminów umożliwiających uzyskanie świadectw, dyplomów, zaświadczeń, uprawnień lub tytułów zawodowych oraz koszty uzyskania licencji zawodowych,
- udzielanie pożyczek szkoleniowych,
- kontynuowanie nauki na kolejnym poziomie kształcenia.

Wszystkie wymienione wyżej projekty powinny uwzględniać rozwijanie kwalifikacji w zwo-
dach deficytowych, w szczególności - na lokalnych rynkach pracy.

W projektach można uwzględnić także finansowanie z rezerwy *Funduszu Pracy* pokrycie kosztów zastosowania dodatkowych instrumentów rynku pracy, takich jak koszty przejazdu na szkolenia, staże i przygotowanie zawodowe, zakwaterowania, a w przypadku szkolenia - także wyżywienia, jeśli przewidują to warunki umowy z instytucją szkoleniową. Możliwe jest także finansowanie z rezerwy kosztów badań lekarskich i psychologicznych, o ile wymagane są one w związku ze skierowaniem na szkolenie, staże lub przygotowanie zawodowe w miejscu pracy.

Projekty mogą uwzględniać wsparcie bezrobotnych konsultacjami doradców zawodowych, o ile zachodzić będzie taka potrzeba.

Konieczne jest także przeprowadzenie badania efektywności zatrudnieniowej po 3 miesiącach od zakończenia projektu.

W szczególnych przypadkach, uzasadnionych wyjątkową sytuacją na lokalnym rynku pracy, środki z rezerwy *Funduszu Pracy* mogą być wykorzystane na realizację projektów obejmujących oprócz wyżej wymienionych form (samiych szkoleń lub szkoleń łączonych ze stażem, przygotowaniem zawodowym w miejscu pracy albo przyznaniem środków na podjęcie działalności gospodarczej), dodatkowo także inne formy aktywizacji, określone w ustawie o *promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy*.

4. Procedura ubiegania się o środki z rezerwy *Funduszu Pracy* na realizację projektów i wymagane dokumenty

Tryb postępowania przy rozpatrywaniu wniosków i przyznawaniu środków z rezerwy *Funduszu Pracy* na projekty do realizacji w ramach Programu IKD przewiduje następujące kroki:

1. Projekt opracowuje i wnioski o przyznanie środków na jego realizację z rezerwy *Funduszu Pracy* przygotowuje powiatowy urząd pracy.
2. Samorząd powiatu składa wniosek z opisem projektu do wojewódzkiego urzędu pracy, biorąc pod uwagę deficyty kwalifikacji na lokalnym i wojewódzkim rynku pracy.
3. Wojewódzki urząd pracy dokonuje oceny projektu w oparciu o poniższe kryteria:
 - spełnianie wymogów formalnych, tj. czy wniosek jest kompletny i spełnia wymagania Programu IKD co do adresatów i zakresu wsparcia oraz czy wnioskodawca jest uprawniony do ubiegania się o środki; wnioski nie spełniające wymogów formalnych są opiniowane negatywnie i nie podlegają dalszej analizie,
 - cele i uzasadnienie planowanych działań: 30 punktów
 - koszty jednostkowe: 20 punktów,
 - planowana efektywność projektu (z uwzględnieniem specyfiki uczestników i lokalnego rynku pracy): 40 punktów;
 - szczególne zalety projektu (np. innowacyjność): 10 punktów.

4. Wojewódzki urząd pracy sporządza ranking projektów i przedkłada do marszałka województwa listę rankingową zawierającą oceny wraz z załączonymi do niej wnioskami z opisem projektów; wymagane jest podanie krótkiego uzasadnienia w przypadku przyznania punktów za szczególne zalety projektu;
5. Marszałek województwa, po akceptacji listy rankingowej z ocenami projektów i załączonymi wnioskami z opisami projektów, przedkłada je do Ministra Pracy i Polityki Społecznej.
6. Minister podejmuje decyzję o przyznaniu środków na realizację projektów, kierując się ich pozycją na liście rankingowej oraz biorąc pod uwagę limity środków z rezerwy na poszczególne województwa określone w Załączniku Nr 1; środki przyznawane są do wyczerpania kwoty rezerwy *Funduszu Pracy* przeznaczonej na realizację Programu IKD.
7. Minister informuje marszałków województw i samorządy powiatów o decyzji w sprawie przyznania środków z rezerwy *Funduszu Pracy* na realizację projektów w ramach Programu IKD i przekazuje te środki do powiatowych urzędów pracy.

Warunkiem niezbędnym do ubiegania się o środki z rezerwy *Funduszu Pracy* jest złożenie wniosku według wzoru określonego w Załączniku Nr 2. Wzór wniosku o przyznanie środków z rezerwy Funduszu Pracy będzie dostępny w formie elektronicznej na portalu publicznych służb zatrudnienia.

We wniosku o przyznanie środków podane muszą być w szczególności następujące informacje:

- cele, uzasadnienie projektu i opis planowanych działań (forma aktywizacji i instrumenty rynku pracy),
- charakterystyka uczestników projektu (ilościowa i jakościowa),
- przewidywane efekty,
- zapotrzebowanie na środki ogółem,
- koszty jednostkowe,
- przewidywana efektywność projektu, z uwzględnieniem skutków dla zatrudnienia.

Realizacja projektów, których efektywność nie przekroczy 50% wskaźnika planowanego we wniosku może spowodować nieprzyznanie samorządowi powiatu w następnym roku środków z rezerwy *Funduszu Pracy*.

Rozpatrzeniu będą podlegały wnioski, które spełniają poniższe warunki:

- są wypełnione czytelnie, według niezmienionego wzoru określonego w załączniku,

- są kompletne oraz zawierają jasne i wyczerpujące odpowiedzi na wszystkie postawione pytania.

Wnioski powiatowych urzędów pracy o przyznanie środków na realizację projektów w ramach Programu IKD należy składać do dnia 5 czerwca 2007 roku, w dwóch egzemplarzach, w sekretariacie odpowiedniego terenowo wojewódzkiego urzędu pracy. Wnioski, które wpłyną po tym terminie, niezależnie od daty stempla pocztowego - nie będą brały udziału w ocenie i nie będą odsyłane wnioskodawcom. Odpowiedzialność za terminowe dostarczenie wniosku spoczywa na wnioskodawcy.

Listy rankingowe z ocenami i załączonymi wnioskami należy przekazać do sekretariatu Ministra Pracy i Polityki Społecznej do dnia 15 czerwca 2007. Minister podejmuje decyzję w sprawie przyznania środków z rezerwy *Funduszu Pracy* na realizację projektów w ramach IKD do dnia 30 czerwca 2007 roku.

Realizacja projektów w ramach Programu *Inwestycje w kwalifikacje deficytowe na rynku pracy* może rozpocząć się nie wcześniej niż po otrzymaniu decyzji o przyznaniu środków. **Projekty nie mogą trwać dłużej niż do dnia 31 grudnia 2007 roku.**

5. Sprawozdawczość

Po zakończeniu realizacji każdego projektu w ramach Programu IKD samorządy powiatowe przygotowują sprawozdania, zgodnie ze wzorem określonym w Załączniku Nr 3, zawierające w szczególności informację o:

- kosztach realizacji projektu,
- przebiegu realizacji projektu, w stosunku do planu,
- wykorzystanych metodach i formach realizacji działań (formach aktywizacji i instrumentach rynku pracy),
- liczbie i charakterystyce jakościowej uczestników projektu, w odniesieniu do planu,
- efektywności zrealizowanego projektu, z uwzględnieniem skutków dla zatrudnienia w okresie do 3 miesięcy od zakończenia projektu.

Sprawozdania będą przygotowane po upływie 3 miesięcy od zakończenia projektu – ze względu na konieczność podania wyników oceny efektywności działań. Dane ze sprawozdań będą w przyszłym roku uwzględniane przy rozpatrywaniu wniosków urzędów pracy o środki z rezerwy z *Funduszu Pracy* na realizację dodatkowych działań na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej.